

УДК 37.378.004

**ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ З МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

Л.А. БОГУШ, старший викладач кафедри педагогіки
*Міжнародний економіко - гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука
E-mail: milabogush@gmail.com*

Анотація. У статті розглядається теоретичні засади підготовки магістрів з міжнародної інформації в умовах цифрового (інформаційного) освітнього середовища. Розкрито особливості сучасного освітнього середовища та актуалізовано можливості інформаційних технологій у професійній підготовці магістрів.

Ключові слова: магістр, підготовка, цифрове освітнє середовище, інформаційні технології.

Актуальність (Introduction). Сучасність характеризується як доба глобалізації та інформаційної революції. Кожен із періодів суспільного розвитку має особливу і неповторну філософію. І разом з тим, усі вони пронизуються особливим стрижнем, що складає своєрідний духовний центр цивілізації, формує традицію, визначає основні напрямки її розвитку. Сферою народження цілком нових способів буття, новаторських ідей, прогресивних стратегій існування в світі, професійних орієнтацій в суспільстві і власному житті завжди була освіта. Тому сьогодні ведеться інтенсивний пошук нової моделі освіти третього тисячоліття, яка була б здатна забезпечити ціннісно-смыслову визначеність кар'єрної реалізації особистості, її можливість піднятися над життєвими обставинами, зберегти особистісну цілісність і гідність, примножити духовність, яка проявляється в «одухотвореному розумі», багатстві внутрішнього світу суб'єктів, їхній готовності стратегічно управляти ресурсами суб'єктності, кар'єрним зростанням, фаховий елітарності.

Глобальне поширення світових інформаційно-комунікаційних мереж впливає на мету і зміст вищої освіти, зумовлюючи зміну традиційних навчальних моделей на інтегративні, актуалізуючи розкриття творчого потенціалу особистості в умовах розвитку інформаційного (цифрового) суспільства. Освітні середовища набувають нових властивостей і збагачуються цифровими технологіями, тому назріває потреба у створенні та імплементації інноваційних освітніх систем підготовки майбутніх фахівців з міжнародної інформації, що враховують потенціал та особливості функціонування цифрових технологій у творчо-розвивальному просторі університету.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Питання інформатизації вищої професійної освіти та психолого-педагогічного обґрунтування можливостей використання інформаційних технологій у вищій школі досліджували В. Биков, І. Вовчак, Ю. Галатюк, Т. Гордєєва, В. Гриценко, Р. Гуревич, Л. Забродська І. Захарова, С. Кудрявцева.

Проблеми створення, розуміння сутності, вивчення структури та функцій, розвиток понятійно-термінологічного апарату цифрового (інформаційного) освітнього середовища стали предметом цілого ряду досліджень, серед яких роботи К. Александрова, Ю. Атаманчука, А. Байраківського, В. Бикова, Ю. Галатюк.

Мета (Purpose). На даному етапі нашого дослідження метою є визначення особливостей сучасного інформаційного (цифрового) середовища та можливостей інформаційних технологій у професійній підготовці магістрів з міжнародної інформації.

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури); інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчалися українські джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення.

Результати (Results). Рівень інформатизації суспільства безпосередньо пов'язаний з рівнем інформатизації освіти і, отже, знаходиться в безпосередній залежності від відповідної оснащеності навчальних закладів необхідним обладнанням та програмним забезпеченням, а

також від умінь ефективного їх застосування. Під інформатизацією освіти розуміється процес підготовки людини до повноцінного життя в умовах інформаційного суспільства, що особливо актуально на етапі інтеграції України у європейський освітній простір з метою створення європейської зони вищої освіти, формування єдиного ринку праці і підвищення фахової підготовки магістрів.

Процес інформатизації системи освіти, що почався ще в 50-х роках минулого століття, продовжується і донині, поступово нарощуючи методичне та дидактичне підґрунтя для розробки та впровадження сучасних інформаційних технологій.

Н. Софронова виділяє три основних етапи інформатизації освітніх процесів [5]. Перший етап – електронізація (кінець 50-х – початок 70-х) – можна умовно розділити на два періоди. У перший період (з кінця 50-х до початку 60-х років двадцятого століття) йшло активне впровадження електронних засобів та обчислювальної техніки в процес підготовки студентів технічних спеціальностей. Упродовж другого періоду (з кінця 60-х по початок 70-х років) відбувалося навчання студентів гуманітарних спеціальностей основам програмування і елементам математичного моделювання на ЕОМ.

Другий етап – комп'ютеризація (середина 70-х – кінець 90-х) – характеризується появою більш потужних комп'ютерів з можливістю діалогової взаємодії людини з комп'ютером і, як наслідок, використанням останнього в якості потужного засобу навчання (автоматизовані системи навчання, контролю знань та управління навчальним процесом).

Третій етап – інформатизація (сьогодення) – вирізняється використанням потужних персональних комп'ютерів, інформаційних технологій, а також переосмисленням самого процесу інформатизації та його соціальних наслідків. Сучасні дослідники (Грищенко В. І., Жалдак М.І, Захарова І.Г., Кулицький С. П.) виділяють різні тенденції даного етапу інформатизації освіти, з яких найбільш важливими, на наш погляд, є:

- оснащення освітніх установ засобами інформаційних технологій та їх використання в якості нового педагогічного інструменту і підтримки освітнього процесу, що сприяє оптимізації навчання та формування особистості майбутнього фахівця;
- синхронізація змісту вищої освіти та інформатизації суспільства, а також інтеграція переваг традиційної освіти з можливостями інформаційних технологій;
- створення єдиного інформаційного освітнього простору, що забезпечує доступність якісної інформації.

У наукових дослідженнях О.Карабін [4] виділив характерні особливості інформаційно-комунікаційного освітнього середовища: фіксування інформаційного потенціалу освітнього призначення; модифікування інформаційного потенціалу освітнього призначення; відкритість доступу до інформаційного потенціалу; інтерактивність інформаційної взаємодії; наявність розвиненого каталогу ресурсів сайту; можливість користування інформаційними каналами як засобом доставки користувачеві інформації; однозначність розпізнавання робочої ситуації в процесі навігації при пошуку, відборі, передачі, застосуванні інформації.

Підкреслюючи специфіку освітнього середовища, автори використовують різні терміни: інформаційно-предметне середовище (І. Гавриш), інформаційно-навчальне середовище (Н. Олексів), інформаційно-комунікаційне освітнє середовище (Є. Полат), інформаційно-педагогічне середовище (А. Хуторський), предметне навчальне середовище (Н. Морзе) та ін. Відповідно аналізу досліджень з цього питання, існує ціла низка авторських трактувань, що визначають специфіку навчального середовища.

На думку Г. Бутенко [2], під «простором» розуміється набір певним чином пов'язаних між собою умов різної природи, які можуть впливати на людину. Оскільки простір може існувати і незалежно від людини, то включеність її в простір досить умовна. Поняття «середовище» також визначається як система умов, що забезпечують розвиток людини, причому людина не тільки включена в цю систему, але й активно взаємодіє з оточенням.

Концепція інформаційного (цифрового) середовища вперше була запропонована А. Байраківським [1], який розглядає інформаційне середовище не тільки як провідника інформації, але і як активний початок, що впливає на її учасників. Інформаційне середовище вивчалось у різних аспектах, серед яких виділяють три основних. По-перше, інформаційне середовище як одна зі сторін діяльності – людина розглядається як учасник комунікаційного процесу, тобто з точки зору своєї здатності уявити особисте знання в тій формі, в якій це

знання може бути передано (у формі інформації). І, сприйнявши інформацію, знову перетворювати її на своє особисте знання. По-друге, інформаційне середовище як система історично сформованих форм комунікації. По-третє, інформаційне середовище як інформаційна інфраструктура, створена суспільством дозволяє здійснити комунікативну діяльність у масштабах, що відповідають рівню розвитку цього суспільства (інформаційні центри, бібліотеки, банки даних, засоби масової інформації).

Інформатизація сфери освіти породила поняття «інформаційно-освітній простір» і «інформаційно-освітнє середовище», суть якого подано у дослідженнях В. Грищенко, І. Захарової та інших науковців. Так, на думку вченого [В. Грищенко], інформаційно-освітнім середовищем є сукупність комп'ютерних засобів і способів їх функціонування, що використовуються для реалізації навчальної діяльності. І. Захарова [3] під інформаційним освітнім середовищем розуміють сукупність умов, що забезпечують єдині підходи до здійснення інформаційної діяльності та інформаційної взаємодії при використанні розподіленого інформаційного ресурсу в галузі освіти, науки і культури. У працях А. Байраківського інформаційно-освітнє середовище представлено як програмно-телекомунікаційний і педагогічний простір, що об'єднує інформацію як на традиційних носіях, так і електронних; комп'ютерно-телекомунікаційні навчально-методичні комплекси та технології взаємодії; дидактичні засоби [1].

На думку авторів (В. Грищенко, А. Хуторський) до основних принципів, покладених в основу розвитку і саморозвитку ІОС, відносяться: відкритий характер; процес організації, самоорганізації і розвитку, що передбачає узгодженість усіх учасників інформаційно-педагогічного процесу; багатоваріантний характер розвитку.

Такому середовищу властиві: інформативність; цілеспрямованість на комплексний розгляд матеріалів інформаційних ресурсів; системність (вибудовування зв'язків між наявними знаннями і одержуваною новою інформацією); інтеграція інформаційних об'єктів і технологій у навчальний процес; планування організаційних форм навчального процесу з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, можливість коригування навчального процесу; орієнтованість на соціокультурні проблеми; гуманізація педагогічних відносин, що виявляється в особистісно орієнтованому підході до навчання.

Під інформаційно-освітнім середовищем університету розуміється комплекс сучасних інформаційних освітніх ресурсів з необхідним методичним, технологічним та технічним (у тому числі телекомунікаційним) забезпеченням, що реалізує на сучасному рівні функції не тільки навчання, а й управління процесом освіти і його якістю (від набору студентів і слухачів і маркетингу освітніх послуг до формування та реалізації освітніх програм).

У нашому дослідженні ми будемо розглядати інформаційне (цифрове) освітнє середовище, орієнтоване на ефективну фахову підготовку магістрів з міжнародної інформації. Під інформаційним інформаційне (цифрове) освітнім середовищем будемо розуміти сукупність умов, що забезпечують інформаційну взаємодію між індивідуумами-учасниками процесу навчання та інтерактивними засобами навчання для реалізації завдань магістерської підготовки. Ми дотримуємося точки зору дослідників, які серед різноманіття критеріїв оцінки ефективності інформаційного (цифрового) освітнього середовища виділяють інтегральний критерій ефективності, виражений як рівень особистої орієнтованості освітнього середовища, ступінь забезпечення умов, для саморозвитку і самореалізації особистості. Інформаційне (цифрове) освітнє середовище, орієнтоване на особистість, дозволяє практично реалізувати принципи особистісно орієнтованого навчання, спрямованого на ефективну підготовку магістрів.

Зміна освітньої парадигми також пов'язана з усвідомленням неможливості отримання освіти «на все життя». Темпи розвитку технологій, їх кардинальна зміна протягом життя одного покоління вимагають не тільки освоєння нових технологічних засобів, а й розуміння того, що цей процес буде постійним. Ідея «навчання протягом усього життя» в сучасних умовах пов'язана не стільки з накопиченням життєвого досвіду, скільки з постійним отриманням нових знань, навичок та опанування фахових знань із можливістю їх використання у майбутній професійній діяльності. У цій освітній парадигмі володіння навичками використання інформаційно-комунікаційних технологій – один із важливих чинників успішної професійної діяльності та особистісного зростання майбутніх фахівців.

Висновки і перспективи (Discussion). У наукових дослідженнях сьогодення підкреслюється особливе значення створення інформаційного (цифрового) освітнього середовища, в межах якого комплексно поєднуються комп'ютерні технології і застосування систем дидактичного супроводу навчального процесу як умови ефективності магістерської підготовки. Використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, інтегруючи їх у навчально-пізнавальний процес магістерської підготовки, можна більш ефективно вирішувати цілий ряд завдань щодо модернізації змісту вищої освіти, зміни концептуальних орієнтирів філософії освіти, а також тенденції щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців здатних стратегічно управляти ресурсами суб'єктності, кар'єрним зростанням, фаховій елітарності.

Список використаних джерел

1. Байраківський А. І. Особливості самостійної роботи студентів в умовах запровадження комп'ютерних технологій у навчальному процесі [Текст]: матеріали III Міжнародної науково-методичної конференції ДУІКТ / А. І. Байраківський, Н. І. Бойко // Болонський процес: трансформація навчального процесу у технології навчання. – К., 2006. – С. 247-251.
2. Бутенко Г. П. Самостійна робота студентів в освітньому процесі педагогічного ВНЗ / Г.П. Бутенко // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі України. - 2012. - № 7. - С. 35-39.
3. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании / Захарова И. Г. – М.: Академия, 2003. – 220 с.
4. Карабін О. Й. Дієвість інформаційного середовища в системі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін / О. Й. Карабін // Стратегія якості в промисленості і освіті // Матеріали VII Міжнародної конференції (8–15 червня 2012 р.). – Варна. Т. 2. – 2012. – С. 387–390.
5. Софронова Н.В. Типология современных методов применения средств ИКТ в системе общего образования [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0521.htm>. - Загл. с экрана.

References

1. Bairakivskiy, A. I. Boiko, N. I. (2006) Osoblyvosti samostiinoi roboty studentiv v umovakh zaprovadzhennia kompiuternykh tekhnolohii u navchalnomu protsesi [Peculiarities of independent work of students in the conditions of introduction of computer technologies in the educational process] Mizhnarodna naukovo-metodychna konferentsia DUKT. Bolonskyi protses: transformatsiia navchalnoho protsesu u tekhnolohii navchannia. 247-251.
2. Butenko, H. P. (2012) Samostiina robota studentiv v osvitnomu protsesi pedahohichnoho VNZ [Independent work of students in educational process of pedagogical high school]. Nauk. visn. Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky. 7. 35-39.
3. Zakharova, Y.H. (2003) Ynformatsyonnye tekhnolohyy v obrazovanny [Information technologies in education]. M.: Akademyia. 220.
4. Karabin, O. Y. (2012) Diievist informatsiinoho seredovishcha v systemi pidhotovky maibutnykh uchyteliv humanitarnykh dystsyplin [Efficiency of the informational environment in the system of training future teachers of humanitarian disciplines]. Stratehiya kachestva v promyshlennosti y obrazovanny VII Mizhnarodnoi konferentsii (15.06. 2012). Varna. 2. 387–390.
5. Sofronova, N.V. Typolohiya sovremennykh metodov prymeneniya sredstv YKT v systeme obshcheho obrazovaniya [Typology of modern methods of using ICT tools in the system of general education]: Available at: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0521.htm>, svobodnyi.

ПОДГОТОВКА МАГИСТРОВ С МЕЖДУНАРОДНОЙ ИНФОРМАЦИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

Л.А. Богуш

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические основы подготовки магистров с международной информации в условиях цифровой (информационной) образовательной среды. Раскрыты особенности современной цифровой (информационной) образовательной среды и определены возможности информационных технологий в профессиональной подготовке магистров.

Ключевые слова: магистр, подготовка, цифровая (информационная) образовательная среда, информационные технологии.

REPARATION OF MASTERS WITH INTERNATIONAL INFORMATION IN TERMS OF A DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

L.A. Bogush

Abstract: *The article discusses the theoretical basis of master training with international information in a digital (information) educational environment. Disclosed the features of a modern digital (information) of the educational environment and the possibilities of information technologies in professional training of masters.*

Key words: *master training, preparation, digital educational environment, information technologies.*

УДК 37:94: 316.647.5(083.71)

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕФІНІЦІЇ «ТОЛЕРАНТНІСТЬ»

О.Б. БОРЗИК, викладач кафедри природничих дисциплін

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

E-mail: emarkovich111@gmail.com

Анотація. У статті проаналізовано проблему толерантності у працях зарубіжних та вітчизняних науковців в історичному онтогенезі, крізь призму різних наукових галузей та з точки зору різних наукових підходів та аспектів. Встановлено, що феномен «толерантність» є складною багатоаспектною міждисциплінарною категорією, яка досліджувалася багатьма сучасними науковцями, крім того, кожен автор по-своєму трактує дане поняття. З'ясовано, що єдність розуміння сутності толерантності сучасними науковцями полягає в тому, що даний феномен здебільшого розглядали як особистісну рису; якість відносин між людьми; здатність приймати відмінності іншої людини, поважати право інших бути такими, якими вони є.

Ключові слова: толерантність, міжособистісні відносини, людські взаємини, терпимість.

Актуальність (Introduction). Сучасні виклики та запити суспільства, процеси глобалізації та інтернаціоналізації, інтенсифікація комунікативних інтеракцій, поліетнічність, поширення полікультурності, індивідуалізація людини, зростання «інакшості» вимагають формування нової генерації людей, які володіють необхідними якостями та умінями конструктивно взаємодіяти на різних рівнях: у взаєминах між окремими особистостями, між різними соціальними групами, культурами тощо. Одним із чинників функціонування особистості в соціально-гетерогенних групах, що дозволить успішно взаємодіяти з представниками різних соціокультурних спільнот на засадах гуманізму та налагоджувати гармонійні міжособистісні відносини в полікультурному середовищі є толерантність.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent searches and publications). У сучасній зарубіжній та вітчизняній науковій літературі вивченню людських взаємовідносин, толерантності та культури спілкування присвячено чимало досліджень. З'ясуванню сутності толерантності в онтології суспільної свідомості й самосвідомості присвячено праці В. Золотухіна, О. Кондакова, В. Красикова. До наукового пошуку сутності феномена «толерантність» долучалися такі вчені М. Андреев, О. Безносок, Л. Дробіжева, І. Кривошапка, Г. Пономарьова, О. Майборода, І. Сінельнік, О. Довгополова та інші. Розвиток толерантності в контексті педагогічної взаємодії досліджувала Ю. Тодоровцева. Науковці визначають толерантність як певну життєву філософію (О. Грива, В. Лекторський та ін.), як правовий принцип (М. Мчедлов, Н. Шилборд та ін.), як толерантну свідомість (О. Асмолов, О. Кондаков, О. Насиновська та ін.), як пізнавальну стратегію (А. Коржуєв, В. Попов та ін.), як особистісну рису (С. Бондирєва, О. Клепцова, Г. Солдатова та ін.). Сутність та формування міжособистісної толерантності досліджували Г. Безюлева, С. Братченко, Ю. Мухіна, Г. Скрябіна, О. Шарова, Г. Шеламова. Толерантність в контексті взаємовідносин між людьми